

Forfatter: Holte, Anna

Titel: BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-07-03)

Citation: Holte, Anna : "BREV TIL: Strøm, Emma FRA: Holte, Anna (185u-07-03)", i *Breve fra og til en Skuespillerinde*, v. Thaning & Appels Forlag, s. 226. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002150180-000-shoot-L0021501800000020.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra og til en Skuespillerinde

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Anna til Emma.

Søllerød, den 3die Juli 185.*

Man skulde troe, man paa Landet havde fuldt op af Tid, og at man hele Dage kunde sidde med Pennen i Haanden og nedskrive skønne, idylliske Tanker, Tanker, fremkaldte ved Synet af de bølgede Kornmarker, af de duftende Enge, af de grønklædte Skove, Tanker, fremkaldte ved Fuglenes Sang, ved Qvægets Brølen, ved Insekternes Summen, Tanker, fremkaldte ved den Stilhed, som udmærker Landet fremfor den travle By, men nei, til ingen Tid har man saa lidt Tid som paa Landet, og det netop begrundet paa den Overflødighed, man har af Tid. Thi denne Rigdom af Tid gjør, at man lever i en dolce farniente, Tanker og Følelser ligge i en Dvale, og Haanden er for træt af den evige Hvilen til at bestille Noget. Man spiser og drikker mechanisk, og den normale Tilstand er at ligge i Græsset og see gennem Træernes Løv op paa den blaae Himmel. Landlivet er et ægte Stillebens Stykke. Det følte jeg ret paa Strøholm, Sørens s. 227 Eiendom, thi der fører man en saadan Tilværelse. Naar jeg siger man, mener jeg naturligviis Gjæsterne, der besøge Familien, thi Søren og Albertine føre et særdeles virksomt Liv, og kjende ingen Hviletid uden om Natten. Søren er bleven en ægte Landmand, og gaaer aldeles op i Mergel, Tærskemaskiner, Heste og Køer, og Albertine har kun een Interesse og den er Meieriet. Naar jeg om Morgenen laa i mine skjønneste Drømme, saa stod hun med opsmøgede Albueærmer nede i Mælkekjelderens og æltede Smør, og Søren havde allerede længst været i Marken og sat sine Folk i Trit. Klokkeren ni samledes vi ved Kaffebordet i Havestuen, da begyndte jeg min Dag, men for Søren og Albertine var det næsten midt paa Dagen. Albertine har ikke forandret sine Principer med Hensyn til Veltalenhed, men denne Mangel var mindre paafaldende i hendes eget Hjem, hvor man kun saae hende ved Maaltiderne, og da vare hendes Hænder saameget sysselsatte, at man ingen Fordringer kunde gjøre til Hovedet. Sørens Conversation har ikke vundet i aandelig Lethed, der er kommen en Deel Mergel og Guano deri, som just ikke gjør hans Sprog mere duftende. Den første Formiddag viste han mig om i Haven og Markerne, og gjorde mig opmærksom paa alle de Forbedringer, han i Tidens Løb agtede at indføre paa sin Eiendom. Han talte saa fornuftigt, og man mærkede den Interesse som alle disse materielle Anliggender havde for ham, at jeg næsten skammede mig over tidligere at have s. 228 bedømt ham saa skarpt, og fundet ham saa „umulig“. Jeg troer i det Hele. at vi i vor unge Alder fordømme Alle, som ikke have de samme aandelige Interesser, som vi selv, først Tiden lærer os, at mange Veie føre til Rom, og at Væsener, som ikke kjende Byron, Shakespeare, Heine og Gøthe, desuagtet dog kunne have et Værd, ja i Regelen i materiel Henseende gavne Verden mere, end vi Andre, der destoværre altfor ofte leve i en Phantasi og Drømmeverden.

15*

Tante Claras Glæde over Søren Albert var grændseløs stor, dette Individ er to Maaneder gammel, og seer ud som en uformelig, lille Kjødklump i mine Øine, men Tante fandt, at det var det deiligste Barn, hun nogensinde havde seet, (rimeligviis maa Søren have været ubegribelig hæsli), og Forældrene vare ogsaa henrykte over dette Vidunder. De kunde allerede see, hvem han lignede, det vil sige, de vare uenige i deres Lighedsbegreb, thi Søren fandt, at han lignede Tine, men Tine rystede paa Hovedet og sagde: „Nei.“ Og da jeg spurgte hende, hvem denne Seraph lignede, sagde hun meget bestemt: „Søren!“ Tante kunde med sit skarpe Øie finde Lighed med begge Forældrene, og jeg er af den Mening, at saadanne smaa Klumper kun ligne sig selv.

Under mit Ophold paa Strøholm gjorde vi en Tour til Albertines Forældre, hvis Eiendom ligger halvanden Miil fra Sørens. Uheldigviis var Sørens bedste Vogn ikke i den bedste Tilstand. Det var en s. 229 trestolet Jagtvogn, og det tredie og sidste Sæde havde en ængstelig Tendents til at hoppe af. Men Søren meente, at naar Albertine og Barnepigen, en qvindelig Dragon, satte sig med al deres Vægt paa dette Sæde, saa kunde de nok med forenede Kræfter holde det nede. Tante og jeg bleve som Æresgjæster placerede paa det midterste Sæde, Kudsken og Søren paa det Forreste. Det varede imidlertid længe, inden vi kom til at kjøre, thi Søren Albert skulde naturligviis med, og naturligviis var Søren Albert falden i Søvn fem Minutter førend Vognen holdt for Døren, og naturligviis maatte Søren Albert ikke vækkes af sin Søvn den søde Engel, men naturligviis har aldrig den søde Engel sovet saa fast og saalænge som den Dag, da man netop ønskede, at han skulde vaagne; Vognen havde allerede ventet en Time, og Tante Clara gik op og ned i Havestuen iført alt sit Reisetøj i et vist gnavent Humeur, som kun blev holdt i Tømme af Formen, da besluttede endelig Søren, at der skulde gjøres kort Proces med Søren Albert; følgelig blev han taget op af Vuggen. Da denne syndige Handling var udført af Albertine, fik hun ogsaa strax Straf for sin Forbrydelse, thi Søren Albert stak i at skrike saa voldsomt, at hele Gaarden gjenlød deraf, og under Paaklædningsscenen (thi Albertine fandt, at en hvid, stivet Kjole med tilhørende Undergarderobe var en nødvendig Betingelse, for at Søren Albert kunde gjøre det forønskede Indtryk paa Bedsteforældrene), skreg han saa s. 230 frygteligt, at jeg, der er ubekjendt med Børns udholdende Skrigenatur, var ængstelig for, at han skulde faae et Slagtilfælde. Da den ulykkelige Unge var paaklædt, (og havde nydt en lille moderlig Forfriskning, som han imidlertid ikke nød med rigtig Ro, da han endnu engang imellem gav et undertrykt Qvæk fra sig, ligesom for at vise, at han ikke var tilsinds at anerkjende den Bestikkelse, der bødes ham, som et tilstrækkeligt Vederlag for den afskyelige Paaklædningsscene), blev han hermetisk indhyllet i Kaaber og Tørklæder, og endelig fandt Bestigningen af Montblanc Sted. Jeg kalder Vognen, Montblane, da den var meget høi, ved egen Kraft kunde man ikke bestige den, nei, Gaardskarlen maatte bringe en lang Hønsstige og ved Hjælp af den, naaede vi vore respective Sæder. Det varede en fem Minutter inden det bagerste Sæde kom i Orden, men endelig gav

Albertine tilkjende med et undertrykt Suk og det lille meget sigende Ord „Saa“, at Reisen kunde begynde.

Jeg kan ikke sige, at det var nogen behagelig Kjøretour, thi Veiret var næsten for varmt, og Tante Clara var bleven i et irritabelt Humeur, fordi hun havde ventet saalænge, og hun havde ikke været at bevæge til at skille sig ved noget af sit Reisetøi. Følgelig var hun og hendes gode Humeur druknet i en uhyre, ternet Reisekaabe, og kun nogle smaae misanthropiske Bemærkninger krydrede Veien. Søren havde kun Øie for sine Heste, engang imellem vendte han sig om, og s. 231 raubte til Albertine: „Holder Sædet endnu?“ Svaret lød stadig: „Ja endnu.“

Vi manglede kun en god Fjerdingsvei til vort Bestemmelsessted, da vilde Sædet ikke længer opfylde sin Pligt, og pludselig hørte vi en Knagen og et „Herre Jøsses, Du Fredsens!“ udstødt af Barnepigen, og vendende os om, saae vi et Chaos af brogede Skjørter og Schawler, forsvunden var Albertine, Søren Albert, og Barnepigen. Hvilken Scene! — Vognen blev standset, og midt paa Landeveien laa Sædet ligesom et Overslødighedshorn, der til den ene Side havde udkastet Albertine, til den anden Side Barnepigen. Denne var allerede ved at reise sig og raabte : „Men Herre Jøsses, hvor er Barnet!“

Ja hvor var Barnet? Det laa meget blødt, meget godt, takket være den utrolig Mængde Schawler, det var indpakket i, og sov. Saa fast var dets Søvn, at ikke engang det voldsomme Bump havde vakt det. Albertine havde forslaaet sin Hofte, men dog ikke videre slemt, ellers var der ingen Skade passeret. Nu var der ikke Andet for, end at to af Selskabet maatte gaae, og efter nogen Debatteren fik jeg Lov til at være den Ene, Barnepigen var naturligviis den Anden. Sædet blev stablet op i Vognen, og Albertine med Søren Albert indtog min Plads.

Du undrer Dig maaskee over, at jeg saa vidtløftigt beskriver denne Tour, men deels er denne Tour en af de interessanteste Begivenheder, der forefaldt under s. 232 mit Ophold hos Søren, deels danner den Rammen om et Billede, som jeg nu vil afmale Dig. Da Barnepigen Ane og jeg vare gaaede et langt Stykke, dreiede vi om ad en Sidevei, og Ane sagde, pegende tilhøre: „Der ligger hun.“ Jeg saae forgjæves efter en hende, men opdagede intet liggende qvindeligt Væsen. „Jeg seer Ingen,“ svarede jeg. „Kan Frøkenen inte see hende, kan Frøkenen inte see Gaarden?“ — Nu gik der et Lys op for mig, hun meente Proprietær Schmidts Eiendom, som vi i en temmelig fjern Afstand kunde skimte Tagene af. Da jeg ingen Ynder er af at gaae hurtigt, sagde jeg til Ane, at hun kunde gaae iforveien, jeg vilde da lidt langsommere komme bagefter. Pligtskyldigst adlød hun, og jeg gik nu langsomt langs Grøftkanten, og nød ret den velgjørende Ro, der var udbredt over Naturen.

„Hvorfor vandrer skjøen Julie saa ene?“ lød pludselig en klar Stemme i min Nærhed. Jeg saae op, og opdagede paa Kanten af Grøften paa den modsatte Side en Mand, hvis hele Personlighed ikke kunde Andet end vække min høieste Forundring. Han kunde vel omtrent være fyrreogtyve Aar gammel, hans Haar faldt i brune, maleriske Lokker ned over hans Skuldre af en Længde, som man aldrig seer uden hos os Damer, hans fine, krumme Næse, den høie, hvælvede Pande og den skarpt tegnede Mund forenet med en bleg olivenfarvet Teint, mindede om en Italiener. Han bar intet Skjæg, og hans store, mørke Øine hvilede med et forunderligt stirrende Blik s. 233 paa mig. Hans Dragt var en lys Sommerdragt, en gul Straahat laa henkastet ved Siden af ham i Græsset, og hans Skjortekrave hang skjødsløst omkring hans Hals uden Halstørklæde. Min første Tanke var Angest fordi jeg var ene, og den Anden Fortrydelse over, at have ladet Ane gerne iforveien. Lidt fra det Sted hvor jeg var, gjorde Veien en Krumning, saa jeg kunde slet ikke øine hende, desuden havde hun faaet et stort Forspring, da jeg havde givet mig god Tid, og hist og her plukket nogle Markblomster.

„Tillader skjøen Julie, at jeg maa være din Romeo?“ med disse Ord greb han sin Hat, og kom over til mig. Jeg begyndte at forstærke min Gang, og mit Hjerte bankede heftigt af Angest.

„Føler Du det Velgjørende ved Luftens milde Aande,“ spurgte han, idet han roligt gik ved Siden af mig, „eller er Du ligesom jeg en af disse vilde Naturer, der kun finde Ro i Kampen. Betragt Markerne og Engene, betragt Himlen, Alt er roligt, men det er Dødens Ro, kun her er Liv,“ han slog sig ved disse Ord for Brystet, „og herinde i mit Hoved myldrer der af tusinde Tanker og Ideer. Vil Du høre min sidste Idee? Jeg har tænkt mig, at naar Verden forgaaer, og det er den yderste Dag, saa skulle vi Alle staae til Ansvar, for hvad vi have gjort med vort Pund, det Pund, som ligger her,“ han strøg sig med Haanden over Panden, „troer Du da ikke, at det vil blive vanskeligt for Mange, at forklare, hvortil de have benyttet s. 234 det. Nu har jeg faaet den glimrende Idee, at ville sælge mine Ideer, og saa kunne de, som have bortkastet deres Pund, uden at have faaet nogen Idee for det, købe mine Ideer, og give dem ud for deres Egne. Troer Du,“ her greb han min Arm, „at han deroppe i Himlen vil gennemskue Bedrageriet, eller troer Du, at han vil see igjennem Fingre dermed for min Skyld. Ja, for jeg staaer høit i hans Gunst, jeg har skrevet en stor theologisk Afhandling, hvori jeg har beviist at Ideernes Idee, det var han deroppe. Men saa lumpne, misundelige vare Menneskene, at de sagde, at min Bog ikke duede, at den manglede Ideer, jeg, som er opfyldt af Ideer, jeg, der selv er en levende Idee!“ —

At Manden var sindsforvirret, havde jeg snart opdaget, først paa hans Blik, og dernæst paa hans Tale. Men jeg tænkte, at siden han saaledes gik frit omkring, kunde hans Opførsel vel ingen Fare afstedkomme, og jeg begyndte at faae mit Mod igjen, og saae med en blandet Følelse af Medynk og Interesse paa ham.

„Veed Du,“ begyndte han efter et lille Ophold, „de dumme Mennesker sige, at jeg har mistet Forstanden,

som om de vidste, hvad Forstand er, nei, jeg har netop gjemt min Forstand saa omhyggeligt, saa snildt, at Ingen skal finde den og tage den fra mig. Thi, naar de blot kunde finde den, saa vilde de stjæle den, og pryde dem selv med den. Nei," her lo han s. 235 med en vild, uhyggelig Latter, „Tyve og Røvere skulle ikke arve Guds Rige. Troer Du paa en Gud?" spurgte han pludseligt.

„Ja," stammede jeg.

„Troer Du paa tre Guder, paa Gud, Christus og den hellig Aand? Du maa troe paa dem alle Tre, ellers kan Du ikke blive salig. Seer Du, disse Tre have gjort mig saa ondt her," han pegede atter paa Panden, „thi hvor kan Tre være En, og En Tre, det smerter paa Forstanden, og derfor har jeg gjemt den. Men bevar min Hemmelighed, thi ellers stjæle de min Forstand, og ville, at jeg skal have Ideer uden den."

Var det ikke mærkeligt, at jeg ved at høre denne forvildede Tale kom til at tænke paa Moor. Thi der var ingen Tvivl om, at denne min Ledsager havde mistet sin Forstand i en religieus Kamp.

„Veed Du, en Idee har jeg undfanget," vedblev han, „men den sælger jeg meget dyrt, at Enfoldighed bedst kan forstaae Trefoldighed, thi Een er Tre og Tre er Een. Har du læst Hegels Philosophi, fatter Du hans hele philosophiske System, forstaaer Du Betydningen af Fichtes Jeg? Har Du læst min Afhandling om Philosophien betragtet fra et theologisk Standpunkt, og Theologien betragtet fra et philosophisk Standpunkt? Jeg lader dem gjensidigt opløse hinanden til et Intet. Alt tilintetgjøres her paa Jorden, Alt forgaaer, kun Ideen lever evigt." Med disse Ord sprang han over s. 236 Srøsten, mere løb end gik over en Kløvermark, øg forsvandt snart for mit Blik.

Nogle Minutter efter kom Søren og Sophie Schmidt, Albertines yngre Søster, mig imøde paa Landeveien. Jeg fortalte dem om mit besynderlige Møde.

„Aa, det er den gale Præst," sagde Sophie, „der er i Huset hos Skolelæreren, ja, ham kjende vi nok, men ham behøver De ikke at være bange for, han gjør intet Barn noget Ondt."

„Nei, den Stakkel," udbrød jeg, „han har vist været værst imod sig selv, veed De Grunden til hans Sygdom?"

„Nogle sige, at Sindssyge er arvelig i hans Familie, Andre mene, at hans ivrige Studier have forvirret ham, han er theologisk Candidat, og skulde have været Præst, men kort før hans Ordination brød Sygdommen ud. Han har først været paa et rigtigt Galehuus, men da han aldrig har heftige, rasende Anfald, kan han godt være i en Familie. Der bliver betalt rigeligt for ham, og Alle kjende ham nu her i Egnen, og tidt kan det være pudsigt nok at høre paa ham, ja sommetider skulde man troe, at han havde sin Forstand. Det er forresten Skade," saaledes endte Sophie, der er meget snakkesalig, og følgelig en stor Modsætning til Albertine, „ja det er stor Skade, thi han er en meget smuk Mand."

Jeg drog et dybt Suk, jeg tænkte, at den største Skade var, at han havde anvendt det Pund, som han s. 237 selv havde omtalt, paa en urigtig Maade. Var han ikke atter et Exempel paa, at den, der anvender sin Forstand til at angribe Guddommen med, er fordømt. Hans Forstand, der kunde være bleven til en Velsignelse, var nu bleven til en Forbandelse.

Du fatter ikke Emma, hvor ofte mine Tanker vende tilbage til Moor, og nu, da han er fjernet fra mig, nu seer jeg ham ligesom i et bedre, klarere Perspectiv, hvis Du dermed kan sorstaae, hvad jeg mener.

Jeg maatte forlænge mit Ophold paa Strøholm til fjorten Dage, da jeg skulde fremvises for alle Omegnens Familier. En Skuespillerinde har altid noget vist Tiltrækkende for de, der ikke selv ere Kunstnere. Jeg morede mig iøvrigt meget godt, men jeg var dog særdeles glad, da jeg iforgaarsaftes ankom hertil. Her hos Tante Frederikke føler jeg mig ret hjemlig, Onkel og Tante ere saa velsignede Mennesker, at man ikke kan andet end føle sig vel i deres Nærhed, og jeg bliver ganske behandlet af dem, som om jeg var et Barn af Huset. Erik er godmodig, og har arvet en Deel af Onkels Gemytlighed, dertil svæver han i denne Tid som Nyforlovet i den syvende Himmel, betragtede alle qvindelige Skabninger som Halvengle og Marie som en Heelengel, saa man kan i Sandhed sige om ham, at han er i en himmelsk Stemning. Harriet er jeg kommen til at holde meer og meer af, hendes Kjærlighed til Storm, har mærkeligt forædlet hende, den har draget skjulte skjønne Sider frem i hendes Character.

s. 238 Marie er herude, hun og jeg dele Sovekammer, og vi underholde os hver Aften, naar vi ere komne tilsens, længe med hinanden. Hun lader til at have fattet et varmt Venskab for mig fra den første Gang, vi saae hinanden.

Hun spurgte mig igaarftes, da vi slæbte os af, hvad jeg syntes om Frederik.

„Mener Du din Broder?" spurgte jeg, Marie og jeg ere Duus.

„Ja, hvem ellers, finder Du ham ikke mageløs?"

„Jo, han er jo uden Mage," svarede jeg leende, det var mig iøvrigt et ubehageligt Spørgsmaal, thi jeg vilde nødtigt betroe hende, hvormeget jeg har imod ham, og hvormegen Grund jeg har dertil.

„Det er mærkeligt," vedblev hun, idet hun satte Papillotter i sit smukke, gule Haar, som hun bærer à l'enfant, „at Frederik endnu ikke har forlovet sig."

„Ja, det har ogsaa undret mig," kunde jeg ikke undlade at bemærke.

„Maaskee Grunden er den, at Ingen er god nok til ham, jeg kjender virkelig Ingen, Dig undtagen, og Du er jo Skuespillerinde, som kunde være ham værdig."

„Det er godt, at jeg kun hører Dig, Marie," sagde jeg leende, „hvormange Fjender vilde Du ikke faae iblandt Damerne, naar de havde hørt Øine Ord.

„Men har jeg ikke Ret, kan Du tænke Dig en stoltere Mand end han er, jeg har aldrig selv i Spøg hørt ham sige et usandt Ord, dertil er han saa god, s. 239saa medfølende imod Alle, ja, jeg misunder virkelig den Pige, der bliver hans Kone."

„Stakkels Erik!" sukkede jeg skjelmsk.

„Du maa ikke misforstaae mig, Anna, derfor staaer Erik ikke mindre høit i mine Øine, men Frederik har været mig baade Fader og Broder, fra jeg var en ganske lille Pige, saa mit Hjerte hænger saa uendeligt fast ved ham." Hun fortalte mig nu mange smaae Træk fra hendes Samliv med Broderen, og hvor øm og kjærlig, han altid havde været imod hende og Moderen, pludseligt udbrød hun: „Det er Skade!"

„Hvad er Skade?"

„At Du er Skuespillerinde."

„Jeg vilde finde det mere Skade for mig, hvis jeg ikke var det."

„Ja, men hvis Du ikke var Skuespillerinde, saa kunde Du blive Frederiks Kone, og vi vare da Svigerinder."

Jeg havde lagt mig, men ved denne Bemærkning af den naive Marie hævede jeg mig op, og støttende mit Hoved mod Armen, der hvilede paa Sengekanten, udbrød jeg: „Nei Marie, det kunde jeg aldrig blive, selv om jeg ikke var Skuespillerinde, og det af to Grunde. For det Første vilde han aldrig kunne komme til at elske mig, og for det Andet, og det er for mig det Vigtigste, vilde jeg aldrig kunne elske ham."

„Men hvorfor?"

s. 240„Fordi fra det første Øieblik Skjæbnen førte os sammen, har han kun viist mig Haan og Ringeagt. Det har ikke været min Hensigt at sige Dig dette Marie, og Du har aldrig før i dette Øieblil hørt af mig et misbilligende Ord om din Broder, men nu, ja nu tvinger Du mig selv til at sige Sandheden."

„Frederik viist Dig Haan og Ringeagt, umuligt, Du tager Feil, jeg erindrer endnu med hvilken Varme, ja næsten Begeistring, han beskrev Dig for Moder, da han kom hjem fra sin Udenlandsreise. Ja, jeg blev næsten skinsyg paa Dig."

„Nei, nu tager Du Feil, Marie, han har meent Harriet."

„Nei vist ikke, han beskrev dit Ydre, dit blonde, lokkede Haar, din smukke, slanke Figur, dit piguante, lille Ansigt, og jeg erindrer netop saa tydeligt, at han sagde til Moder: „Det er den yndigste Pige, jeg nogensinde har seet. Skade, at hun er Skuespillerinde." Derfor var jeg ogsaa saa længselsfuld efter at see Dig spille, og Frederik tog mig med, hvergang Du optraadte i en ny Rolle. Seer Du, Frederik har lært mig at elske Dig, førend jeg saae Dig, og nu har Du forstaaet aldeles at vinde mit Hjerte."

Det var forunderligt, hvor denne Samtale opfyldte mig, mange forskellige Tanker krydsede i mit Indre, Tanker, som jeg ikke kan gjøre Dig Rede for, thi jeg kan ikke klare dem for mig selv. Men tilsidst kom jeg til det fornuftige Resultat, at Storm, for at s. 241skjule i Hjemmet sin Kjærlighed til Harriet, havde ledet Opmærksomheden hen paa mig, og at jeg saaledes var bleven benyttet som en Lynafleder. Denne rigtige Slutning forhøiede just ikke mit Venskab for Storm, og naar han kommer imorgen, vil han møde det mindst venlige Ansigt her i Familien hos

din Anna.